

Brussel, 1 oktober 2021
(OR. en)

12174/21

SOC 536
EMPL 390
EDUC 309
ECOFIN 887

NOTA

---

van:	het Comité voor sociale bescherming
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	Kernuitdagingen op sociaal gebied: kernboodschappen van het Comité voor sociale bescherming op basis van de jaarlijkse evaluatie van de prestatie-monitor sociale bescherming - Goedkeuring

---

Voor de delegaties gaan hierbij de kernboodschappen op basis van de jaarlijkse evaluatie van de prestatie-monitor sociale bescherming en de ontwikkelingen op het gebied van het beleid inzake sociale bescherming, waaraan het Comité voor sociale bescherming (SPC) op 21 september 2021 de laatste hand heeft gelegd, met het oog op de goedkeuring ervan door de Raad (Epsco) op 15 oktober 2021.

Het volledige verslag staat in document 12174/21 ADD 1.

De bij dat verslag gevoegde landenprofielen van de prestatie-monitor sociale bescherming (SPPM) staan in document 12174/21 ADD 2-4.

Kernboodschappen

1. Conform zijn in artikel 160 VWEU beschreven mandaat heeft het Comité voor sociale bescherming (SPC) voor de Raad op basis van de meest recente beschikbare gegevens en informatie zijn jaarlijkse evaluatie opgesteld van de sociale situatie in de EU en de beleidsontwikkelingen in de lidstaten. Aan de hand daarvan wijst het SPC op de volgende bevindingen en gemeenschappelijke prioriteiten, die als leidraad moeten dienen voor de voorbereidende werkzaamheden voor de jaarlijkse strategie voor duurzame groei 2022.

Aan de vergaande sociale verbeteringen aan het einde van het decennium waarop de Europa 2020-strategie betrekking heeft ...

2. Vóór de uitbraak van de COVID-19-pandemie begin 2020 kende de EU een periode van gestage economische en werkgelegenheids groei, waardoor zij de negatieve gevolgen van de financiële en economische crisis van 2008-2009 te boven kon komen en zelfs weer beter ging presteren dan voor die periode, ongeveer rond de start van de Europa 2020-strategie.
3. In 2019 groeide de economie van de EU door en was de werkgelegenheid hoger dan ooit, terwijl de werkloosheid in de EU met 6,7 % weer op het niveau van voor de crisis van 2008 lag.
4. Doordat de werkgelegenheid zo sterk was gestegen verbeterde de financiële situatie van de huishoudens in de EU, zoals af te lezen valt aan het bruto beschikbaar inkomen van huishoudens (GHDI), waardoor veel andere sociale indicatoren verregaand zijn verbeterd. Het ging onder meer om een daling van de ernstige materiële deprivatie, van de te hoge huisvestingskosten en van het risico op armoede of sociale uitsluiting van de gehele bevolking en voor kinderen in veel lidstaten. De toename van het armoederisico voor mensen in (zo goed als) werkloze huishoudens en een verslechtering in termen van de omvang en het voortduren van de armoede in veel lidstaten hebben echter aangetoond dat sommige aspecten van de sociale situatie nog steeds merkbaar slechter waren dan in 2008.

5. Het **aantal mensen dat met armoede of sociale uitsluiting werd bedreigd**, was weliswaar nog ver verwijderd van de in de Europa 2020-strategie vastgestelde armoedereductie-doelstelling, namelijk 20 miljoen minder mensen die risico lopen, maar daalde wel continu: in 2019 waren er bijna 10 miljoen minder mensen die risico liepen op armoede of sociale uitsluiting dan in 2008 (zonder het Verenigd Koninkrijk zelfs bijna 12 miljoen minder). Dit kwam voornamelijk door een sterke daling van het aantal mensen dat met ernstige materiële deprivatie kampt en in mindere mate van het aandeel mensen in (zo goed als) werkloze huishoudens.

... kwam een eindt met de uitbraak van COVID-19.

6. De vergaande positieve ontwikkelingen in de sociale situatie kwamen **tot stilstand en kenden vervolgens een terugval door de crisis als gevolg van de COVID-19-uitbraak** en de daarmee verband houdende inperkingsmaatregelen van de lidstaten om de pandemie te bestrijden en het leven en de bestaansmiddelen van hun burgers te beschermen.
7. **De diverse beperkingen op sociale en economische activiteiten hebben een hoge tol geëist voor de economie van de EU.** Het bbp in Europa daalde met 6,0 % voor geheel 2020, ondanks het krachtige herstel van de Europese economie in het derde kwartaal van 2020, toen de beperkingen in de zomer werden versoepeld, waarna ze opnieuw werden ingesteld om de tweede COVID-19-golf in te dijken.
8. In dezelfde periode **daalde de werkgelegenheid, afgezet tegen de daling van de economische activiteit, licht (met 1,5 %**, of ongeveer 3 miljoen minder werkenden, ten opzichte van 2019). Deze relatief lichte daling van de werkgelegenheid was het gevolg van de sterke bijdrage van de automatische stabilisatoren en de massale invoering van regelingen voor werktijdverkorting door de lidstaten, waarvan sommige met EU-hulp *via de tijdelijke steun om het risico op werkloosheid te beperken in een noodtoestand* (SURE), en andere soortgelijke arbeidsmarktmaatregelen.

De socialebeschermingsstelsels waren de belangrijkste stabilisatiefactor voor de inkomens van huishoudens en voor de ondersteuning van het toegankelijk houden van sociale diensten ...

9. **Socialebeschermingsstelsels waren de belangrijkste stabilisatiefactor bij de ondersteuning van de inkomens van huishoudens, aangezien sociale uitkeringen, inclusief regelingen voor werktijdverkorting, een belangrijke rol speelden bij het beperken van de algemene daling van de inkomens van huishoudens in 2020.** De toegang tot socialebeschermingsstelsels werd vaak tijdelijk versoepeld om de stelsels effectiever te maken bij de bescherming van degenen die hun baan of inkomen kwijtgeraakt waren. Dit werd, in mindere mate, ondersteund door aanpassingen van de inkomens- en vermogensbelasting en andere snel aangenomen maatregelen op het gebied van sociaal beleid.
10. Terwijl het mediane arbeidsinkomen van de bevolking in de beroepsgeschikte leeftijd (18-64 jaar) in de EU naar schatting met 7,2 % is gedaald ten opzichte van 2019, is de mening dat het mediane beschikbare inkomen van huishoudens en ook **de algehele inkomensongelijkheid en het armoederisico dankzij dit stabiliserende effect grotendeels stabiel gebleven** zijn (volgens de flashramingen van Eurostat voor inkomens voor 2020), zij het met aanzienlijke verschillen tussen landen en leeftijdsgroepen.

... maar de huidige crisis heeft mensen die zich al in een kwetsbare situatie bevonden meer getroffen.

11. Ondanks de bufferrol van de socialebeschermingsstelsels, **heeft de huidige crisis de kwetsbare groepen**, zoals mensen met onzekere of atypische vormen van werk, **sterker getroffen**; personen met een handicap en personen die langdurige zorg nodig hebben (en hun verzorgers); jongere werknemers, die doorgaans oververtegenwoordigd zijn in sectoren die zwaarder worden getroffen door de social distancing maatregelen; gezinnen en kinderen in kwetsbare situaties; daklozen; migranten; en etnische minderheden. Met name ouderen of mensen met onderliggende gezondheidsaandoeningen zijn bijzonder blootgesteld aan de gezondheidsrisico's van het COVID-19-virus. Bovendien kregen vrouwen, die oververtegenwoordigd zijn in vitale sectoren zoals gezondheidszorg en sociale diensten en met name in eenoudergezinnen, tijdens de crisis te maken met een hogere werkdruk en hadden zij meer zorgtaken.

12. Ondanks enige verbetering in de algemene financiële situatie van de Europese huishoudens blijven de financiële zorgen¹ in 2021 bijzonder groot voor mensen met een laag inkomen, wat erop wijst dat **de financiële gevolgen van de crisis nog steeds veel sterker worden gevoeld door degenen aan de onderkant van de inkomensverdeling**. Huishoudens met een laag inkomen hadden het tijdens de pandemie vaak moeilijker, omdat zij vaker in slechte of overvolle huisvesting leven en thuis geen internet hebben.
13. Ondanks de relatief beperkte impact van de pandemie op de pensioenstelsels op korte termijn blijft de inkomensongelijkheid tussen ouderen bestaan, en wordt de genderongelijkheid onder ouderen groter. Na een decennium van verbetering wordt nu geen vooruitgang meer geboekt bij het reduceren van het risico van armoede of sociale uitsluiting voor ouderen in de EU.

Toekomstige ontwikkelingen:

14. Uit de meest recente prognoses² blijkt dat de economieën van de EU door de verbetering in de gezondheidssituatie als gevolg van de stijgende vaccinatiegraad en de verdere versoepeling van de inperkingsmaatregelen weer op gang komen. Verwacht wordt dat het bbp in 2021 met 4,8 % zal groeien. En hoewel de snelheid van het herstel van lidstaat tot lidstaat zal verschillen, **wordt van alle lidstaten verwacht dat zij de kloof met hun output van vóór de crisis eind 2022 gedicht zullen hebben**.
15. **Wat de werkgelegenheid betreft, zal naar verwachting meer tijd nodig zijn om weer op het niveau van vóór de crisis te komen**. Bedrijven kunnen immers eerst nog de werktijd van het bestaande personeel verhogen voordat ze weer mensen in dienst gaan nemen. Naast de snelheid van het economisch herstel zullen de arbeidsmarktvooruitzichten ook afhangen van het tijdstip waarop de beleidsmatige steun wordt beëindigd en van het tempo waarin werknemers na de pandemie en in de context van de groene en digitale transitie in andere sectoren en voor andere bedrijven gaan werken.
16. **De socialebeschermingsstelsels zullen naar verwachting op korte en middellange termijn onder druk blijven staan**, gezien de complexiteit van de uitdagingen en de impact van de COVID-19-crisis op de meest kwetsbaren.

---

¹ Het percentage huishoudens dat aangeeft dat zij "spaargeld moeten opnemen of schulden moeten aangaan om de gewone uitgaven te financieren".

² [Summer 2021 Economic Forecast: Reopening fuels recovery | European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/summer-2021-economic-forecast-reopening-fuels-recovery_en)

Tegen deze achtergrond moeten de volgende beleidsrichtlijnen in overweging worden genomen:

17. Om de crisis te boven te komen en beter voorbereid te zijn op toekomstige noodsituaties, **moeten de lidstaten prioriteit blijven geven aan maatregelen om armoede en sociale uitsluiting te bestrijden, toenemende inkomensongelijkheid aan te pakken en de socialebeschermingsstelsels veerkrachtiger te maken.** De nationale respons moet gericht blijven op de situatie van kwetsbaren en moet mechanismen omvatten om hen te ondersteunen.
18. Er moet meer worden gedaan om een **sterke bescherming van het minimuminkomen te bieden, gekoppeld aan toegang tot hoogwaardige sociale diensten en inclusieve arbeidsmarkten**, in overeenstemming met de aanpak van actieve inclusie en met het oog op het kerndoel van de EU inzake armoede en sociale uitsluiting. In die zin moeten de investeringen in de sociale sector, de langdurige zorg en de gezondheidszorg en in menselijk kapitaal waar nodig worden gehandhaafd of uitgebreid. Dergelijke investeringen zullen het herstel ondersteunen en bijdragen tot de versterking van de automatische stabilisatoren, en economieën en samenlevingen zodoende beter bestand maken tegen toekomstige crises. Voor de verlening van sociale diensten kunnen organisaties van de sociale economie een belangrijke partner voor overheidsinstanties zijn.
19. De dekking, overdraagbaarheid, toereikendheid en transparantie van de rechten inzake **sociale bescherming** moeten nog steeds structureel worden aangepakt, onder meer door de tijdelijke maatregelen te bezien die in reactie op de crisis zijn genomen. De aanbeveling van de Raad met betrekking tot de toegang tot sociale bescherming voor werknemers en zelfstandigen³ moet als leidraad dienen voor de inspanningen van de lidstaten. De lidstaten worden aangemoedigd de onlangs naar aanleiding van de aanbeveling ingediende nationale plannen daadwerkelijk uit te voeren. Het effect van de plannen moet zorgvuldig worden gemonitord.
20. Gerichte inspanningen ter ondersteuning van **kinderen die risico lopen op armoede of sociale uitsluiting**, ook in overeenstemming met de aanbeveling van de Raad tot instelling van een Europese kindergarantie⁴, blijven noodzakelijk. Uitgebreide acties ter bevordering van gelijke kansen door het aanbieden van een reeks essentiële diensten aan kinderen in nood kunnen bijdragen tot het doorbreken van intergenerationele armoedeoverdracht.

---

³ [Aanbeveling van de Raad betreffende de toegang tot sociale bescherming voor werknemers en zelfstandigen \(doc. 2019/C 387/01\)](#)

⁴ [Aanbeveling van de Raad tot instelling van een Europese kindergarantie \(\(EU\) 2021/1004\)](#)

21. De sociale inclusie van **personen met een handicap** moet worden verbeterd, in overeenstemming met de *Europese strategie inzake handicaps 2021-2030*⁵, door te voorzien in inclusiever onderwijs, de nodige toegang tot hoogwaardige gezondheidszorg en langdurige zorg en actief arbeidsmarktbeleid dat is aangepast aan hun behoeften.
22. Er zijn verdere inspanningen nodig voor de sociale inclusie van **migranten en vluchtelingen**; hiervoor is een geïntegreerde aanpak nodig waarbij opleiding en het verbeteren van vaardigheden worden gekoppeld aan arbeidskansen en toegang tot diensten, met name gezondheidszorg en huisvesting.
23. Er zijn ook structurele maatregelen nodig om **dakloosheid en uitsluiting van huisvesting aan te pakken**. Deze maatregelen moeten prioriteit geven aan geïntegreerde benaderingen waarbij preventie, snelle toegang tot permanente huisvesting en de verlening van ondersteunende diensten worden gecombineerd. De bouw van nieuwe sociale woningen of de toegang tot huisvestingssubsidies moet waar nodig worden versneld of verbeterd. De vaccinatieplannen van de lidstaten moeten ervoor zorgen dat mensen in opvangcentra en daklozen die onbeschut leven, goed worden bereikt. Het potentieel van het Europees platform voor de bestrijding van dakloosheid om de samenwerking tussen de verschillende belanghebbenden die betrokken zijn bij de aanpak van het probleem te versterken, moet ten volle worden benut.
24. Overeenkomstig de bevindingen van het gezamenlijk verslag van het Comité voor sociale bescherming (SPC) en de Commissie over de toereikendheid van de pensioenen van 2021⁶ moet de nadruk blijven liggen op de **uitdagingen op langere termijn in verband met het handhaven van de toereikendheid en de duurzame financiering van pensioenen** in een vergrijzende samenleving en met een veranderende economie en arbeidsmarkt.
25. De lidstaten moeten **maatregelen voor langer werk** blijven nemen. Inspanningen om de pensioengerechtigde leeftijd of de loopbaanvereisten, uitkeringen of de pensioenopbouw aan te passen aan de stijgende levensverwachting moeten worden aangevuld met strategieën voor actief ouder worden en flexibele werkopties, met inbegrip van de mogelijkheid om pensioenen te combineren met inkomen uit werk.

---

⁵ [Strategie inzake de rechten van personen met een handicap \(COM\(2021\) 101 final\)](#)

⁶ [Verslag over de toereikendheid van de pensioenen van 2021, gezamenlijk opgesteld door het Comité voor sociale bescherming \(SPC\) en de Europese Commissie](#)

26. Er moet voortdurende naar worden gestreefd de **pensioenkloof tussen mannen en vrouwen te verkleinen** en te zorgen voor adequate dekking en mogelijkheden om pensioenrechten op te bouwen voor **atypische werknemers en zelfstandigen**.
27. Op het gebied van de **gezondheidszorg** moet het versterken van de veerkracht en de doeltreffendheid van en de toegang tot de gezondheidsstelsels een van de belangrijkste agendapunten van de lidstaten blijven. De crisis heeft de waarde van **sterke vangnetten** aangetoond, samen met het strategische belang van een **efficiënte coördinatie tussen de sociale en de gezondheidszorgstelsels** zodat iedereen toegang heeft tot hoogwaardige zorg.
28. Er moet opnieuw aandacht worden besteed aan **ziektepreventie en gezondheidsbevordering**, en aan het verbeteren van de **eerstelijnszorg**. Dit houdt onder meer in dat de beschikbaarheid van goed opgeleid en adequaat ondersteund **medisch personeel** moet worden gewaarborgd.
29. Met innovatieve benaderingen bij de verstrekking van gezondheidszorg kan iets worden gedaan aan het tekort aan gezondheidswerkers. Een gemengde aanpak, **waarbij de fysieke levering van diensten wordt aangevuld met digitale diensten**, kan de toegang tot hoogwaardige gezondheidszorg voor iedereen helpen bevorderen. Tegelijkertijd moeten aanvullende informatie en ondersteuning worden verstrekt aan personen met beperkte digitale vaardigheden en beperkte toegang tot digitale infrastructuur, zodat zij niet aan hun lot worden overgelaten.
30. Naast de COVID-19-pandemie en in overeenstemming met de bevindingen van het gezamenlijk verslag van het Comité voor sociale bescherming (SPC) en de Commissie over langdurige zorg van 2021⁷, moeten de lidstaten veel meer doen om de structurele uitdagingen in verband met **langdurige zorg** aan te pakken. Dit houdt met name in dat moet worden gezorgd voor hoogwaardige, betaalbare en toegankelijke diensten voor langdurige zorg voor ieder die dat nodig heeft; waarbij de uitdagingen op personeelsgebied worden aangepakt en verleners van langdurige zorg worden ondersteund; en de kosteneffectiviteit van langdurige zorg bij stijgende vraag en met een krimpend personeelsbestand wordt vergroot, onder meer door het potentieel van digitalisering te benutten en in te zetten op preventie.

---

⁷ [Verslag over langdurige zorg van 2021, gezamenlijk opgesteld door het Comité voor sociale bescherming \(SPC\) en de Europese Commissie](#)

31. **Maatregelen die buiten het sociale beleidsterrein vallen**, moeten ook, als prioriteit, tot doel hebben de sociale situatie in de Unie te verbeteren. Bij alle hervormingen, met inbegrip van hervormingen die gericht zijn op de groene en de digitale transitie, moet rekening worden gehouden met sociale en werkgelegenheidskwesties. Beoordelingen van de verdelingseffecten kunnen schadelijke sociale gevolgen helpen voorkomen.
32. De **Europese pijler van sociale rechten** moet de leidraad blijven voor de inspanningen tijdens de herstelperiode. De drie nieuwe EU-kerndoelen van het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten, waarvan de EU-leiders in de verklaring van Porto⁸ met genoeg kennis namen, en die op het einde van het decennium verwezenlijkt moeten zijn, op het gebied van werkgelegenheid, vaardigheden en armoedebestrijding, moeten de komende maanden en jaren een impuls geven aan de uitvoering van de pijler. Daartoe wordt de lidstaten verzocht ambitieuze en realistische nationale streefcijfers vast te stellen die een adequate bijdrage leveren aan de verwezenlijking van de EU-streefcijfers, rekening houdend met de nationale omstandigheden.
33. De lidstaten moeten optimaal gebruikmaken van de middelen die beschikbaar zijn gesteld uit **het herstelinstrument NextGenerationEU en de versterkte EU-begroting voor 2021-2027**. Met name moet de synergie worden benut tussen klimaatbescherming en digitalisering enerzijds en investeringen in sociale infrastructuur en vaardigheden anderzijds, om zo bij te dragen tot een rechtvaardige transitie. De middelen zullen een belangrijke rol spelen bij het ondersteunen van het herstel, door financiering te verstrekken voor programma's om de economie weer op gang te brengen en de sociale gevolgen van de pandemie om te buigen.
34. Het **Europees Semester blijft een effectief coördinatie-instrument** voor het bevorderen van duurzame en inclusieve economische groei, concurrentievermogen, werkgelegenheid en adequate sociale bescherming en sociale inclusie. Belangrijk blijft dat de tijdelijke, gerichte aanpassingen in verband met de lancering van de herstel- en veerkrachtfaciliteit in balans zijn met het oorspronkelijke doel van het Europees Semester. In dat verband moet **de rol van de Epsco en zijn adviesorganen in het proces van het Europees Semester worden gehandhaafd** in overeenstemming met eerdere semestercycli en met volledige toepassing van het Verdrag (artikel 148 VWEU) en de respectieve mandaten van de adviesorganen.

---

⁸ [Verklaring van Porto \(website Consilium, 7 mei 2021\)](#)

35. Om de sociale dimensie van Europa te versterken en de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten op EU- en lidstaatniveau te ondersteunen, met inachtneming van de respectieve bevoegdheden, moet een **constructieve dialoog worden voortgezet tussen de EU-instellingen, de lidstaten, de sociale partners en maatschappelijke organisaties.**
36. **De Europese Commissie wordt verzocht om bij de voorbereidende werkzaamheden voor de jaarlijkse strategie voor duurzame groei van 2022 met bovenvermelde beleidsrichtlijnen rekening te houden.**
-